

راهنمای قواعد عربی (۱)

امیر محمدلو

انتشارات دار الهدایه

تهران، ۱۳۹۴ هـ ش

سرشناسه	:	محمدلو، امیر، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور	:	راهنمای قواعد عربی ۱/ امیر محمدلو.
مشخصات نشر	:	تهران: دارالهدایه للنشر و التوزیع، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۲۹۶ص: نمودار .
شابک	:	۲۲۰۰۰ ریال: ۹۶۰۲۲-۰۰۹-۹۷۸-۶۰۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا.
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	زبان عربی -- صرف و نحو
رده بندی کنگره	:	PJ ۶۲۰۳ / م ۲۳ ۱۳۹۴
رده بندی دیویی	:	۴۹۲/۷۵۰۷۶
شماره شابک ملی	:	۴۰۸۵۶۷۲

ناشر: تهران، انتشارات دارالهدایه، ۰۹۱۱۳۹۳۰۸۱۹

راهنمای قواعد عربی (۱)

مؤلف: امیر محمدلو
تاریخ نشر: ۱۳۹۴
نوبت چاپ: اول
قطع و صفحه: وزیری / ۲۹۶ صفحه
شمارگان: ۵۰۰ جلد
قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است.

www.drtaghizadeh.vgardoona@yahoo.com

سایت اینترنتی:

drtaghizadeh@gmail.com - drtaghizadeh@yahoo.com

نشانی ایمیل:

ISBN:978-600-96022-0-9

فهرست مطالب

تصرف مثال واوی.....	۵۲	مقدمه.....	۱۱
تصرف أجوف واوی.....	۵۵	بخش اول؛ فعل و انواع آن.....	۱۳
تصرف أجوف یایی.....	۵۹	فعل ماضی و انواع آن.....	۱۴
تصرف ناقص یایی.....	۶۰	ماضی ساده.....	۱۴
تصرف ناقص واوی.....	۶۵	ماضی بعید مثبت.....	۱۵
نکات مهم و کلی درباره مباحث معتل.....	۶۷	ماضی بی مثبت.....	۱۶
تصرف لفیف مفروق.....	۷۰	ماضی تثنی منفی.....	۱۶
تصرف لفیف مقرون.....	۷۲	ماضی استمراری.....	۱۶
باغهای ثلاثی مزید.....	۷۴	فعل مضارع و انواع آن.....	۱۸
باب افعال و ماضی و مضارع و امر آن.....	۷۴	تصرف فعل مضارع مثبت.....	۱۸
تصرف مثال واوی باب افعال.....	۷۶	تصرف فعل مضارع منفی.....	۱۹
تصرف مثال یایی باب افعال.....	۷۹	اعراب فعل مضارع.....	۱۹
تصرف أجوف واوی باب افعال.....	۸۰	انواع فعل مضارع همراه با اعراب.....	۱۹
تصرف ناقص یایی باب افعال.....	۸۲	مضارع مرفوع.....	۲۰
تصرف ناقص واوی باب افعال.....	۸۴	مضارع منصوب.....	۲۰
باب تفعیل و ماضی و مضارع و امر آن.....	۸۶	مضارع مجزوم.....	۲۱
تصرف فعل مثال واوی باب تفعیل.....	۸۷	مضارع مستقبل.....	۲۳
تصرف مثال یایی باب تفعیل.....	۸۹	فعل امر و انواع آن.....	۲۴
تصرف أجوف واوی باب تفعیل.....	۹۱	تصرف فعل امر در غائب و مخاطب.....	۲۵
تصرف ناقص یایی باب تفعیل.....	۹۲	فنون ترجمه زمانهای ماضی.....	۲۶
تصرف ناقص واوی باب تفعیل.....	۹۴	ترجمه انواع فعل مضارع و امر.....	۳۰
باب مفاعلة و ماضی و مضارع و امر آن.....	۹۶	فعل صحیح و معتل.....	۳۶
تصرف مثال واوی باب مفاعلة.....	۹۸	صرف فعل صحیح.....	۳۶
تصرف مثال یایی باب مفاعلة.....	۹۹	صرف محموز الفاء، محموز العین، محموز اللام.....	۸۰
تصرف أجوف واوی باب مفاعلة.....	۱۰۰	تصرف فعل سالم و مضاعف.....	۴۰
تصرف ناقص یایی باب مفاعلة.....	۱۰۱	معتلات.....	۴۴
تصرف ناقص واوی باب مفاعلة.....	۱۰۳	اوزان ثلاثی مجرد.....	۴۴
باب تفعّل و ماضی و مضارع و امر آن.....	۱۰۵	تصرف انواع فعل در اوزان ثلاثی مجرد.....	۴۴
تصرف مثال واوی باب تفعّل.....	۱۰۷	معتل و انواع اعلال.....	۵۲

تصرف احواف واوی باب استفعال..... ۱۴۷
 تصرف احواف یایی باب استفعال..... ۱۴۸
 تصرف ناقص یایی باب استفعال..... ۱۴۹
 تصرف ناقص واوی باب استفعال..... ۱۵۱
 نکات کلی درباره ی معتللات مزید..... ۱۵۲
 رباعی مجرد..... ۱۵۷
 رباعی مزید و تصرف باهائی آن..... ۱۵۸
 نکات کلی درباره باهائی ثلاثی مزید، رباعی
 مجرد و مزید..... ۱۶۲
 أَفْعَلَ تَجَبَّب..... ۱۶۴
 افعال مدح و ذم..... ۱۶۵
 افعال ناقصه..... ۱۶۶
 افعال مقاربه..... ۱۶۸
 تصرف ضایر..... ۱۶۹
 ضایر اشاره..... ۱۷۰
 نکات پیرامون ضایر از جهت ترجمه..... ۱۷۰
 ماضی و متعددی..... ۱۷۶
 مجهول..... ۱۷۹
 مجهول ثلاثی مزید..... ۱۷۹
 مجهول دو..... ۱۸۲
 تصرف مجهول از مثال واوی..... ۱۸۲
 تصرف مجهول از مثال یایی..... ۱۸۳
 تصرف مجهول از احواف و روی..... ۱۸۴
 تصرف مجهول از احواف یایی..... ۱۸۶
 تصرف مجهول از ناقص یایی..... ۱۸۷
 تصرف مجهول از ناقص واوی..... ۱۸۹
 مجهول در معتللات مزید..... ۱۹۰
 تصرف مثال واوی و یایی باب افعال..... ۱۹۰
 تصرف احواف واوی و یایی افعال..... ۱۹۱
 تصرف ناقص یایی و واوی باب افعال..... ۱۹۲
 تصرف ناقص واوی و یایی باب تنغیل..... ۱۹۴

تصرف مثال یایی باب تَفَعَّل..... ۱۰۸
 تصرف احواف واوی باب تَفَعَّل..... ۱۰۹
 تصرف احواف یایی باب تَفَعَّل..... ۱۱۰
 تصرف ناقص یایی باب تَفَعَّل..... ۱۱۱
 تصرف ناقص واوی باب تَفَعَّل..... ۱۱۲
 باب تفاعل و ماضی و مضارع و امر..... ۱۱۴
 تصرف مثال واوی باب تفاعل..... ۱۱۵
 تصرف مثال یایی باب تفاعل..... ۱۱۶
 تصرف احواف واوی باب تفاعل..... ۱۱۷
 تصرف احواف یایی باب تفاعل..... ۱۱۸
 تصرف ناقص یایی باب تفاعل..... ۱۱۹
 تصرف ناقص واوی باب تفاعل..... ۱۲۱
 باب إفعال و ماضی و مضارع و امر..... ۱۲۳
 تصرف مثال واوی باب إفعال..... ۱۲۴
 تصرف مثال یایی باب إفعال..... ۱۲۵
 تصرف احواف واوی باب إفعال..... ۱۲۶
 تصرف احواف یایی باب إفعال..... ۱۲۸
 تصرف ناقص یایی باب إفعال..... ۱۲۸
 تصرف ناقص واوی باب إفعال..... ۱۳۰
 باب إفعال و ماضی و مضارع و امر..... ۱۳۲
 تصرف مثال واوی باب إفعال..... ۱۳۳
 تصرف مثال یایی باب إفعال..... ۱۳۴
 تصرف احواف واوی باب إفعال..... ۱۳۵
 تصرف احواف یایی باب إفعال..... ۱۳۷
 تصرف ناقص یایی باب إفعال..... ۱۳۸
 تصرف ناقص واوی باب إفعال..... ۱۳۹
 باب إفعال و ماضی و مضارع و امر..... ۱۴۱
 باب إفعال و ماضی و مضارع و امر..... ۱۴۳
 باب استفعال و ماضی و مضارع و امر..... ۱۴۴
 تصرف مثال واوی باب استفعال..... ۱۴۵
 تصرف مثال یایی باب استفعال..... ۱۴۶

حروف مشبهة بالفعل..... ۲۵۲	تصريف مثال واوی و يایی باب مفاعلة..... ۱۹۶
لاي نفی جنس..... ۲۵۲	تصريف مثال واوی در باب تفاعل..... ۱۹۸
حروف غير عامل..... ۲۵۲	بخش دوم: اسم و انواع آن..... ۲۰۴
حروف تفسير..... ۲۵۳	اسم از لحاظ جنس..... ۲۰۵
حروف تفصيل..... ۲۵۳	اسم از نظر عدد؛ مفرد، مثنی، جمع..... ۲۰۸
حروف تنبيه..... ۲۵۳	معرب و مبنی (کلمات معرب و مبنی)..... ۲۱۲
حروف تخصیض..... ۲۵۳	انواع اعراب و انواع بناء..... ۲۱۳
حروف ردع و انکار..... ۲۵۳	استهای بی..... ۲۱۷
حروف مفاجاه..... ۲۵۳	افعال من..... ۲۲۵
حروف تعريف..... ۲۵۳	اسم جامد و مشتق..... ۲۲۷
حروف تحقیق..... ۲۵۳	ساخت اسم فعل در برد و مزید..... ۲۲۷
حروف استقبال..... ۲۵۳	ساخت اسم مفعول در برز و زید..... ۲۲۹
حروف زاید..... ۲۵۳	ساخت اسم مبالغه..... ۲۳۲
حروف جواب..... ۲۵۳	ساخت صفت مشبهة..... ۲۳۳
حروف عطف..... ۲۵۳	ساخت اسم تفضیل..... ۲۳۳
حروف استفهام..... ۲۵۳	ساخت اسم زمان و مکان..... ۲۳۳
بخش چهارم؛ مبحث نحو..... ۲۵۴	ساخت اسم آلت..... ۲۳۳
انواع جمله در عربی..... ۲۵۵	اسم معرفه و نکره..... ۲۳۴
انواع عامه..... ۲۵۶	اسم منصرف و غيرمنصرف..... ۲۳۶
انواع مله..... ۲۵۷	اسم مقصور و منقوص..... ۲۳۶
مبتدا و انشراح عربی..... ۲۶۰	اسم ممدود و صحیح الآخر..... ۲۳۷
فعل مضارع و افعال از..... ۲۶۲	اسم نسبت..... ۲۳۹
نائب فاعل..... ۲۶۴	اسم تصغیر..... ۲۴۱
نواحي..... ۲۶۶	اعداد و انواع آن..... ۲۴۳
أفعال ناقصه..... ۲۶۶	مضاف و مضاف اليه..... ۲۴۷
أفعال مقاربه..... ۲۶۷	موصوف و صفت..... ۲۴۹
حروف مشبهة بالفعل..... ۲۶۹	بخش سوم؛ انواع حرف..... ۲۵۰
حروف شبهه به لئس..... ۲۷۱	حروف عامل..... ۲۵۱
مفعول مطلق و انواع آن..... ۲۷۲	حروف جر..... ۲۵۱
مفعول له (مفعول لأجله)..... ۲۷۴	حروف ناصبه..... ۲۵۲
مفعول به..... ۲۷۵	حروف جازمه..... ۲۵۲

۲۷۷.....	مفعول فيه (ظرف)
۲۷۹.....	تمیز و انواع آن
۲۸۱.....	حال و انواع آن
۲۸۴.....	مُنَادی و انواع آن
۲۸۹.....	إِسْتِثْنَاء
۲۹۲.....	توابع و انواع آن
۲۹۲.....	تأکید
۲۹۳.....	عطف بان
۲۹۴.....	عطف به - حرف
۲۹۵.....	بَدَل
۲۹۵.....	صفت
۲۹۶.....	منابع و مأخذ

مقدمه

سرآغاز سخن، نام خدای مصرع باشد
چو نام او نباشد، کی سخنکو را بیان باشد
به باغ نظم، کز هر سو محالی بارور گردد
بروی شاخه خشکی مرا هم آشیان باشد

آموزش زبان عربی نه به عنوان یک زبان بیگانه، بلکه به عنوان زبان فرهنگ و دین و آیین ما اجتناب ناپذیر است.

رشد و شکوفائی روز افزون دانش بشری، نظامهای آموزشی را بر آن دانا نه است تا برای ارائه دانشها، مهارت و نگرشهای مورد نظر در هر یک از مواد درسی، روشهای تدریسی را بیافرینند و روز به روز با ارائه شیوه های جدید و نو، به جریان سرعت بیشتری ببخشند. یکی از راههای رسیدن به این مهم، توجه به روش تألیف کتابها و بررسی درست و تحلیل شایسته قواعد صرفی و نحوی است.

بنابراین؛ با توجه به آشنائی نزدیک و ملموس با کتب عربی، بر آن شدم تا با ارائه اسلوبی جامع و کامل و در عین حال ساده و روان، کتاب "راهنمای قواعد عربی (۱)" را تألیف نمایم.

کتاب حاضر، مجموعه ی دستور زبان عربی است که قواعد در آن به صورت ساده و روان آورده شده است. و مشتمل بر چهار بخش است؛ بخش اول فعل که بیشترین قسمت آن را تشکیل داده است، بخش دوم اسم، بخش سوم حرف و بخش چهارم نحو.

ویژگیهای آن به شرح زیر است:

الف) بیان دستور زبان عربی به صورت علمی و صحیح و ساده.

ب) ذکر نکات مهم و کلیدی و معطوف نمودن توجه مخاطبان به آن.

ج) بیان نکات ترجمه به همراه قواعد.

د) بیان ترجمه جملات و کلیات دشوار.

ه) تعریف مباحث با بیان معادل فارسی آن.

و) ذکر برخی از مباحث به علت اهمیت و ارتباط آن با مبحث جدید.

ز) پرداختن به بحث فعل و معتلات به صورت کامل، به طوری که بیشتر صفحات به این مهم

اختصاص یافته است.

در پایان بر خود عرض می‌کنم، بینم از تمامی عزیزان؛ به ویژه همسر بزرگوارم که مرا در چاپ و تألیف

این کتاب یاری نمودند، کمال سپاس و تشکر را داشته باشم و از مدیر محترم انتشاراتی "دارالهدایه" و

همکاران صدیق و زحمتکش آن، که به نشر این کتاب اهتمام ورزیدند، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

از استادان و صاحب نظران نیز تقاضا می‌شود هرگونه کاستی و نقصان، در کتاب پیشرو را

گوشزد نمایند تا - ان شاء الله - در چاپهای بعدی اصلاح شود.

والحمد لله رب العالمین.

میرزا علی

۱۳۹۴ ش